

הכנסת

הכנסת העשרים-וחמש
מושב שני

פרוטוקול מס' 434
מישיבת ועדת הכספים
יום רביעי, ד' בתמוז התשפ"ד (10 ביולי 2024), שעה 9:30

סדר היום:

הצעת תקנות פסיקת ריבית והצמדה (קביעת השיעורים במונחים שנתיים של ריבית שקלית, ריבית צמודה ודמי פיגורים, דרך חישובם ואופן פרסומם), התשפ"ד-2023

נכחו:

חברי הוועדה:

משה גפני – היו"ר
ינון אזולאי
ולדימיר בליאק
אלי דלל
יצחק פינדרוס
אורית פרקש הכהן

מוזמנים:

שלומי כהן	–	סגן בכיר לחשב הכללי, משרד האוצר
לירון נעים	–	יועץ וחקיקה כלכלי פיסקלי, משרד המשפטים
נעמה דוד-ישראלי	–	רפרנטית הוצל"פ וגבייה מינהלית, יועץ וחקיקה, משרד המשפטים
שירלי אבנר	–	מחלקה משפטית, בנק ישראל
רועי שטיין	–	חטיבת המחקר, בנק ישראל
ענת ליברמן	–	ס. יועמ"ש, רשות האכיפה והגביה
בועז סטמבלר	–	סמנכ"ל רגולציה, איגוד חברות הביטוח
ירון אליאס	–	יועץ משפטי, איגוד חברות הביטוח

ייעוץ משפטי:

שלומית ארליך

מנהל הוועדה:

טמיר כהן

רישום פרלמנטרי:

אתי אפלבוים

רשימת הנוכחים על תואריהם מבוססת על המידע שהוזן במערכת המוזמנים הממוחשבת. ייתכנו אי-דיוקים והשמטות.

הצעת תקנות פסיקת ריבית והצמדה (קביעת השיעורים במונחים שנתיים של ריבית שקלית, ריבית צמודה ודמי פיגורים, דרך חישובם ואופן פרסומם), התשפ"ד-2023

היו"ר משה גפני:

בוקר טוב. אני מתכבד לפתוח את ישיבת ועדת הכספים. על סדר-היום: הצעת תקנות פסיקת ריבית והצמדה (קביעת השיעורים במונחים שנתיים של ריבית שקלית, ריבית צמודה ודמי פיגורים, דרך חישובם ואופן פרסומם), התשפ"ד-2023.

מי מציג את התקנות?

שלומי כהן:

אני סגן בכיר לחשב הכללי.

ברשותך, נציג מצגת קצרה שתסביר את המנגנונים שאנחנו מציעים ואחרי זה נצלול לתקנות פסיקת ריבית והצמדה.

היו"ר משה גפני:

למה עשיתם את זה? מה היתה הבעיה שבגללה הכנתם את התקנות האלה והבאתם אותן לכאן?

שלומי כהן:

מדובר בתהליך שהתחיל כבר ב-2018. שר האוצר ושרת המשפטים דאז, בהמלצת הצוות המקצועי חשבו שצריך לבחון את הנושא של חוק פסיקת ריבית והצמדה. התקנות הן מכוח חוק פסיקת ריבית והצמדה. שם היינו צריכים לעשות את השינוי המרכזי. כפי שאמרתי, שר האוצר ושרת המשפטים מינו ועדה בראשות גיל כהן, סגן בכיר לחשב הכללי, בשיתוף משרד המשפטים, בנק ישראל, רשות האכיפה והגבייה. המטרה היתה לבחון את החוק ולהמליץ המלצות.

באוקטובר 2021 הצוות הזה פרסם את הדוח הסופי, אחרי התייעצויות עם אנשי אקדמיה ואנשים מהתחום. מאז עסקנו בשינוי החוק וכעת התקנות. התיקון לחוק אושר בנובמבר 2023 והשלב האחרון הוא השלב הזה של התקנות. בעצם אנחנו עכשיו מדברים על יישום המלצות הצוות שבא לשפר את כל הנושא שבו עוסק חוק ריבית והצמדה. עכשיו אני אצלול גם למטרה של החוק וגם למטרה של התקנות.

היו"ר משה גפני:

מה היתה הבעיה שבגללה שר האוצר ושר המשפטים רצו לעשות שינוי? יכול להיות שהיו שרים שהיה משעמם להם ועשו כל מיני דברים כאלה. זה לא שאני יודע, אני רק שואל: מה היתה הבעיה לציבור שבגלל זה עבדו על שינוי התקנות?

שלומי כהן:

כדי להבין את הבעיה, אם זה בסדר, אני רק אציג את המטרה של החוק.

היו"ר משה גפני:

לא. אני לא בטוח ששר המשפטים או שר המשפטים היו משועממים.

שלומי כהן:

אתה צודק. כדי להבין, אני אציג את מטרת החוק ואז נסביר מה היו הבעיות בחוק וגם בתקנות.

(מוצגת מצגת)

מהי מטרת החוק? בעצם הסדרת הריבית שחלה על סכומים שנקבעו בפסקי דין של רשות שיפוטית, הוצאה לפועל והסכמים פרטיים, על ידי גביית ריביות שיפצו את הנישום על עלות הכסף שהפסיד במהלך ניהול התביעה או עבור איחור בפירעון תשלום.

אם נסכם, החוק עוסק בשתי תקופות. התקופה הראשונה היא מיום הגשת התביעה עד מועד הפירעון. בעצם, בתקופה הזאת אין עדיין חוב והמטרה בעצם לפצות את בעל החוב על הימשכות ההליכים בבית המשפט.

התקופה השנייה היא התקופה ממועד הפירעון עד תשלום החוב בפועל. המשמעות היא, שכבר יש חוב וכל איחור בחוב, זה בעצם עיכוב שבעל החוב לא מקבל את הכסף שמגיע לו באותו רגע. אלו שתי התקופות.

עיקר הבעיה היתה בתקופה השנייה דווקא, דהיינו, ממועד הפירעון ועד תשלום החוב בפועל. המנגנון שנועד בסופו של דבר לפצות את בעל החוב, גם על התמשכות הליכים בבית המשפט וגם על העובדה שהוא לא קיבל את הכסף שלו בזמן, אנחנו זיהינו שהחובות הופכים בצורה לא הגיונית שלא מתמרצת את החייב לשלם את החוב שלו בזמן. זאת בעצם היתה הבעיה. המנגנונים שהיו בחוק הקודם גרמו לכך שהתכלית של החוק לא מתקיימת. התכלית של החוק היא לפצות את בעל החוב על חסרון הכיס שלו ולתמך את החייב לשלם את החוב שלו.

יש דוח שלם שמדבר על זה. הוועדה בחנה מה השינויים שצריך לעשות בחוק ובתקנות כדי לגרום לחוק ולתקנות לשרת את התכלית שלהם. זאת הבעיה שהיתה ולכן ביקשנו לשנות את החוק. זה משהו שכבר קרה בנובמבר 2023 ועכשיו אנחנו קובעים את שערי הריבית, איך אנחנו קובעים את הריבית. בסדר?

היו"ר משה גפני:

כן, פחות או יותר. בתפיסה שלי זה ייקח זמן אבל לא נורא. מה זאת אומרת? לא שילמו בזמן ואז אנשים הפסידו כסף?

לירון נעים:

אני ממשרד המשפטים. אני אוסיף על הדברים של שלומי. המהלך הזה של תיקון חוק פסיקת ריבית והצמדה ותיקון עקיף משמעותי מאוד לחוק הוצאה לפועל ולחוקים נוספים, הבעיה היתה ועודנה שחובות שחוק ריבית והצמדה חל עליהם תפחו באופן לא פרופורציונאלי. הריביות שמתווספות על חובות כאלה, חובות שברובם נגבים על-ידי ההוצאה לפועל, הן ריביות שלאורך השנים לא עודכנו. כשסיבת הריבית השתנתה - -

היו"ר משה גפני:

יותר תשלום ריבית או פחות?

לירון נעים:

המבנה בחוק ריבית והצמדה הקיים הוא, שעל חוב שהחוק הזה חל עליו, וזה הרבה מאוד חובות, מה שמתווסף עליו היום זה בדרך-כלל ריבית צמודה פלוס תוספת נוספת בגין פיגורים של 6.5% פיקס תמיד. זאת אומרת, שלאורך השנים - - -

היו"ר משה גפני:

זאת אומרת, אם אני חייב כסף ולא שילמתי בזמן אני צריך לשלם הרבה יותר.

לירון נעים:

נכון מאוד. אם נדמיין לרגע סביבת ריבית, נניח, של 0 או חצי - - -

היו"ר משה גפני:

איך זה קרה?

לירון נעים:

מה שקרה, שהתקנות בגירסתן דהיום, קובעת מרווח פיקס של 6.5% תמיד. זאת אומרת, שגם כשסיבת הריבית במשק היא אפס - - -

היו"ר משה גפני:

איפה זה נקבע?

לירון נעים:

זה נקבע בתקנות פסיקת ריבית והצמדה בגירסתן דהיום. אותן אנחנו מבטלים ובמקומן אנחנו מביאים תקנות הרבה יותר מידתיות ומאוזנות.

שלומי כהן:

זה שקף שרצינו להראות בסוף, אבל הוא מספר את הסיפור העיקרי. הוא משקף את השינוי שנעשה. השינוי שנעשה הוא גם בחוק וגם בתקנות וזה בעצם מה שמוביל לתוצאה. בגרף העליון רואים התפתחות חוב, שנייה התחיל ב-2014 ומה קורה לחוב אחרי 8 שנים.

היו"ר משה גפני:

אם אני אסכם סיכום ביניים של מה שאמרתם, אז אמרתם שכתוצאה מחקיקת החוק והתקנות שבאו בעקבותיו, תמונת המצב היא כזאת שזה הפך להיות תשלום ריבית לא פרופורציונלית בכלל. זאת אומרת, אם מדברים על זה בהיגיון ואתה מסתכל על מה שאתה צריך לשלם, אתה צריך לשלם הרבה יותר בגלל שכך קבעו. אין הסבר היום למה קבעו את זה.

לירון נעים:

נכון. יש כמה בעיות.

שלומית ארליך:

האם זה אומר שבהכרח ישלמו פחות?

שלומי כהן:

קודם כל, כן. צריך להבין את כל ההשתלשלות של האירועים כדי שנוכל באמת להסביר איך הגענו לדברים.

היו"ר משה גפני:

עד עכשיו אמרתם דבר שאפילו אני הבנתי. אמרתם שבתקנות הקודמות נקבע מנגנון כזה שבעצם יוצר ריבית מוחלטת, קראתם לה ריבית פיקס. אין לזה היגיון, אתה לא יכול להבין על מה מדובר ואתם רוצים לשנות את זה. מה יש עוד להסביר? תסבירו מה אתם רוצים לעשות. שואלת היועצת המשפטית, האם באמת ישלמו פחות?

שלומי כהן:

התשובה היא כן אבל לא רק בגלל התקנות. זה גם בגלל שינוי החוק וחשוב שתכירו את זה. המנגנון הקודם של החוק, בכל מה שקשור לריבית הפיגורים, היה מנגנון של ריבית דריבית. זה מנגנון שגם בעקבותיו החוב גדל באופן לא פרופורציונלי ואותו כבר ביטלנו בחוק. זה משהו שצריך להכיר, זה לא רק שיעור הריבית. דבר שני - - -

היו"ר משה גפני:

את מה שינייתם?

שלומי כהן:

את המנגנון שנקרא ריבית דה ריבית.

לירון נעים:

שלומי, ברשותך אחזור שלב אחד אחורה. אנחנו נפשט ונקצר. היום, על חוב מתווספים שני רכיבים – ריבית ורכיב ה-6.5% שנקרא לו כרגע רכיב הפיגורים. שני הרכיבים האלה מתווספים והחוב מתחיל לתפוח בריבית דריבית על שני הרכיבים האלה לאורך כל חיוב החוב. אגב, בין אם אדם משלם על-פי צו תשלומים ובין אם לא. זאת אומרת, הדין היום מתמרץ אנשים, נותן להם את התמריץ הקשה הזה של ה-6.5% גם אם הם עומדים בצו התשלומים שלהם והם עושים כמיטב יכולתם לשלם חובות. מבחינתנו זה עיוות.

ינון אזולאי (ש"ס):

מה הפירוש? אם פרסו לו לתשלומים, הוא ממשיך לשלם את הריבית?

לירון נעים:

נכון.

ינון אזולאי (ש"ס):

אבל הוא הגיע להסדר, אז למה ממשיכים עם זה?

לירון נעים:

זה בדיוק מה שאנחנו משנים. שני הרכיבים האלה היום נצברים על החוב לאורך כל השנים במנגנון של ריבית דריבית וכך חובות בהוצאה לפועל תופחים.

היו"ר משה גפני:

מכוח מה זה קרה? זה חסר היגיון.

לירון נעים:

נכון, אנחנו מסכימים.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אבל ההסכם לא יכול להתנות על זה? מגיעים להסדר ואומרים שהרכיב הזה שאת מדברת עליו לא יחול. זה סיכום פרטני בתיק פרטני.

לירון נעים:

אנחנו לא תמיד מדברים על חובות שהם בעקבות הסכמים.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

בהסכמים אפשר לוותר.

לירון נעים:

אנחנו לא מדברים על ריביות הסכמיות. אנחנו מדברים על ריביות שחוק פסיקה חל עליהן ולא בריבית הסכמית. תכף נדבר על סוג החובות.

ינון אזולאי (ש"ס):

אם כך אתם צריכים לעשות את זה רטרו.

לירון נעים:

אני רק אשלים את מה שאמרתי לגבי תפיחת חובות. בתיקון לחוק פסיקת ריבית והצמדה הפרדנו בין שני הרכיבים ואמרו כך: יש את הרכיב של הריבית הכלכלית שמשקף את חלוף הזמן. בסוף יש כאן נושה שלא מקבל כסף שאמור להיות אצלו. צריך לפצות אותו על זה פיצוי כלכלי. זאת הריבית שתכף שלומי יסביר. הרכיב הזה, כמובן, ימשיך להצטבר בריבית דריבית כי הוא באמת ריבית.

הרכיב השני הוא רכיב דמי הפיגורים ובו אנחנו עושים שינוי. עשינו שינוי דרמטי בחוק. מה שאנחנו עושים עם רכיב הפיגורים זה הדבר הבא: אנחנו כבר לא קוראים לזה ריבית כי זאת לא ריבית אלא זה דמי פיגורים, זה רכיב תמריצי. הוא יתווסף רק לאנשים שלא משלמים את חובותיהם.

ינון אזולאי (ש"ס):

שלא הגיעו להסדר.

לירון נעים:

שלא הגיעו להסדר תשלומים, שלא עומדים בצו פריסת התשלומים שלהם. אותם אנחנו צריכים לתמרץ. מי שעומד ומתאמץ, אני לא צריכה לתמרץ אותו. זה קודם כל, הבדל דרמטי ראשון.

לשאלתה של היועצת המשפטית, זה מה שיגרום בסך-הכול להפחתה משמעותית אצל אנשים שמשלמים. אצל אנשים שמשלמים זאת תהיה הפחתה אדירה. אצל אנשים שלא משלמים, הרכיב הזה כן ייצבר, אבל הוא לא ייצבר במנגנון של ריבית דריבית, הוא ייצור במנגנון של צבירה ליניארית. תכף שלומי יסביר אותו.

שלומית ארליך:

לירון, הוועדה בעצם הציעה שני חלופות לחישוב דמי הפיגורים. למה בחרתם בחלופה שאתם מביאים כאן על פני החלופה האחרת?

שלומי כהן:

את מדברת על הדוח של הצוות הסופי?

שלומית ארליך:

כן

שלומי כהן:

צריך להגיד שאין הבדלים משמעותיים בין שתי החלופות. בסופו של דבר התכנסנו אנשי הצוות וגם קיבלנו ייעוץ מאנשי האקדמיה. בסופו של דבר, המנגנון שנקבע זה מנגנון שהוא לא שונה מהחלופה השנייה. זה מנגנון שכולנו סבורים שהוא יותר טוב. זאת הסיבה.

אני חושב שזה השקף שמשקף את זה בצורה הכי טובה. כפי שזה היום, לפני כניסת החוק לתוקף ולפני שיהיו התקנות, אנחנו רואים את הקו העליון, הקו התכלתי. חוב שהתחיל מ-10,000 יכול להגיע לכמעט 22,000 תוך 8 שנים. זה המצב שהיה לפני התיקון.

היו"ר משה גפני:

בכמה זמן הגיע ל-22,000?

שלומי כהן :

ב-8 שנים.

בחק החדש והתקנות שאנחנו מציעים, יחד עם השינוי של המנגנון של ריבית דריבית והשינוי בשיעור הריבית, אנחנו רואים שזה יורד ב-80% לאורך 8 שנים.

היו"ר משה גפני :

כלומר, במקום 22,000 כמה זה יהיה?

שלומי כהן :

אם הוא חייב עומד במוסר התשלומים זה ירד ל-12,400.

ינון אזולאי (ש"ס) :

אם הוא עומד בתשלומים אז למה אני צריך לתת לו את הריבית הזאת?

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי) :

כי הוא חייב כסף.

ינון אזולאי (ש"ס) :

זה נובע רק מהריבית הראשונה.

שלומי כהן :

בדיוק.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי) :

במנגנון החדש כמה הוא משלם ב-8 שנים?

שלומי כהן :

במנגנון החדש אחרי 8 שנים הוא משלם 12,600.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי) :

תגיד לי, זאת לא הלוואה בתנאים מצוינים בתנאים של היום?

ינון אזולאי (ש"ס) :

למה? הוא עומד בהסדר.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי) :

עדיין. עדיין הוא חייב כסף. הוא לקח כסף ממישהו והוא חייב לו. במקום ללכת לבנק ולשלם היום סכומי ריבית מטורפים, הוא 8 שנים מחזיר רק 12,000 שקלים. זה מאוזן? זה לא מאוזן כלפי מי שחייבים לו כסף.

שלומי כהן :

הריבית שאנחנו מציעים היא לא ריבית מושלמת, צריך להגיד. בסופו של דבר, אנחנו על-ידי ריבית אחת צריכים לתת מענה לכל המשק. אבל אין ספק שזאת ריבית מאוזנת. זאת היתה המטרה של הוועדה, ליצור איזון בין הצורך לפצות בעל חוב - - -

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אבל אתה לא מפצה את בעל החוב, הוא מפסיד כסף.

רועי שטיין:

אני מבנק ישראל. אני חבר בצוות ואני מחטיבת המחקר בבנק ישראל.

המנגנון החדש הוא בעצם מייצר ריבית שוקית. אנחנו מסתכלים על תקופה שהריביות היו נמוכות ולכן זה נשמע לך אולי מעט יחסית להלוואה. אבל היום כשהריביות יותר גבוהות, אנחנו נראה גם את המנגנון שמעלה את הריבית ומעלה גם את דמי הפיגורים. דמי הפיגורים, למשל, לא יכולים להיות יותר מ-6% אבל במינימום 2%. בטווח הזה, אם הריבית הבסיסית השקלית עולה, אז גם דמי הפיגורים יעלו מעבר ל-2%, אבל לא יעברו את ה-6%. יש פה את המנגנון הבסיסי שהולך לפי ריבית השוק ודמי הפיגורים הם לא יכולים להיות נמוכים מידי ולא גבוהים מידי, כך שהתמריץ לחייב לשלם יישאר.

היו"ר משה גפני:

אנשים רוצים לשלם בזמן. זה מתחיל להגיע לסכומים מופרזים ממש. בן אדם לא מתחיל לעשות חישוב כלכלי, הוא רוצה לשלם. אתם אומרים לו, בגלל שפגרת – הוא פיגר בגלל בעיות כלכליות שהיו לו, עליו לשלם עכשיו סכומי כסף שאין להם הגיון. לכן אני חושב שאתם צודקים בכך שאתם מורידים את זה. זה חסר היגיון. אנחנו לא מדברים פה על כלכלנים. אנחנו מדברים על אנשים שחייבים כסף ורוצים לשלם. אנחנו לא מדברים על מי שלא רוצה לשלם.

לירון נעים:

בעקבות השאלה שנשאלה, חשוב לנו להדגיש שלמרות כל הדברים שאדוני אמר, אנחנו כן רוצים לתמרץ אנשים לשלם את החובות שלהם בהוצאה לפועל. כדי שתהיה מערכת גבייה אפקטיבית בישראל צריך שאנשים יהיה להם חשוב ויהיה להם תמריץ משמעותי לשלם את החובות שלהם.

היו"ר משה גפני:

הייתי מעדיף שאנשים ישלמו בזמן ואם הם נקלעים למצוקה הם צריכים לשלם יותר אבל בהיגיון. אני מסכים עם עיקרון. תכף נראה את הפרטים, אבל העיקרון הוא נכון.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אני יכולה להוסיף שאלה? אני מסכימה מאוד עם מה שאתה אומר, אבל יש פה צד שני. הצד השני יכול להיות מוחלש בדיוק כמו מי שחייב לו כסף. כל הדיון הזה אנחנו מדברים כאילו החייב הוא כל-כך מסכן ובואו נעזור לו. אבל תחשבו על אותו אדם שגנבו לו כסף, ממש כך, ויש צו של בית משפט שאומר להחזיר לו את הכסף שגנבו לו. האדם הזה נקלע למינוס של 10,000 שקלים לשמונה שנים בגלל שלא משלמים לו. כמה ריבית ישלם האדם הזה על ריבית החובה שלו בבנק כשאותו אדם שחייב לו את הכסף ומחזיר לו את זה במשך 8 שנים, מוגן בריבית מקסימלית של 6%. אנחנו יודעים שהריביות חובה הם 11%-12%.

אתה מבין את השאלה שלי? אני רוצה להקשות עוד יותר. אולי יש שיאמרו שריביות מטורפות יגרמו לאנשים להחזיר כסף מהר. ריביות מתונות יגידו לאנשים שזה לא כל-כך נורא ואפשר לפרוס ל-8 שנים או ל-10 שנים. בסוף יש מנגנון של בית משפט וכשהסכומים יוצאים משליטה, מגיעים ועושים הסדר. בהסדר יושבים שני עורכי-דין וחותרים את הריביות המטורפות. גם הנושה אומר, העיקר שאני אקבל מזה משהו. במקום 22,000 שקלים סוגרים בפסק דין מוסכם על 12,000 שקלים.

לכן, כמו שאומר היושב-ראש, הבעיה מובנת אבל הפרטים - - -

היו"ר משה גפני:

לא מדובר על מי שלא משלם.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

עדיין. גם מי משלם, אדוני היושב-ראש - - -

ולדימיר בליאק (יש עתיד):

גם אלה שמשלמים בפיגור.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

גם אלה שמשלמים. אנחנו יוצרים פה אינטרס למשוך את זה ל-8 שנים כי הוא קיבל מתנה מהמדינה, הלוואה בתנאים מעולים.

היו"ר משה גפני:

עמדתי היא, שבעיקרון צריך לגרום לאדם לשלם. אנחנו מדברים על רוב שרוצים לשלם ועכשיו אתה מטיל עליהם ריבית כזאת שתמוטט אותם כלכלית. אני לא בטוח שהם ישלמו. אני לא יודע אם יהיה להם מאיפה. צריך למצוא את שביל הביניים.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אבל היושב-ראש, הם הסבירו בעצמם שאם עושים הסדר בדיאלוג, מגיעים להסדר פרטני ומוותרים על המנגנונים המטורפים האלה. אז מה עשינו בזה?

לירון נעים:

חשוב לנו מאוד להתייחס לזה כי הדברים נכונים והם נשקלו. אנחנו לא מדברים על 6%.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

כך הסביר רועי מבנק ישראל, שיש כאן ריבית גג. נכון או לא?

רועי שטיין:

דמי פיגורים גג.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

בסדר, פיגורים גג. אבל אותו אדם שחייבים לו כסף, הבנק שעושה לו ריבית חריגה, לא עושה לו גג 6%.

לירון נעים:

מאוד חשוב לנו להגיד את זה. הנושה מקבל פיצוי מלא על חסרון הכיס שנוצר לו לאורך כל השנים של החוק. זה עיקרון שלא חרגנו ממנו. הרכיב של הריבית הוא, אגב, מעוות היום ואותו אנחנו מתקנים לטובתו של הנושא כדי להבטיח לו פיצוי מלא על הדבר הזה.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

איך מתקנים באמת?

לירון נעים:

את זה מייד שלומי יסביר. זה רכיב שישתנה. הדברים שנאמרו כאן לגבי מה קורה כשהריביות בבנקים עולות וכו', אנחנו מתייחסים לזה. רכיב הריבית השקלית יעלה ככל שהריבית במשק תעלה. לא יהיה מצב שבו הלוואה מהבנק יהיה עדיף להחזיר אותה לפני שמשלמים חובות בהוצאה לפועל. הרכיב השני שעליו דיבר רועי ולו יש תקרה, זה הרכיב התמריצי של הפיגורים, שהוא רכיב אקסטרה מבחינת מבטו של הנושה. אנחנו מפצים אותו על חסרון כיס לאורך השנים.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

למה אקסטרה? בבנק כשאתה נכנס לחובות אתה לא משלם ריבית דריבית? מה זה אקסטרה? הכול מה מול מה? מה המחיר של החוב הזה בעולם האמיתי של נושים קשים?

לירון נעים:

אנחנו מסתכלים על הנושה ושואלים. אם לאורך 5 שנים הוא יכול היה לעשות שימוש אלטרנטיבי בכסף הזה ובגלל שלא היה לו את הכסף הוא היה צריך לקחת הלוואה או שהוא הפסיד תשואה פוטנציאלית? איך אנחנו מפצים אותו.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

או שהוא נכנס למינוס.

לירון נעים:

או שהוא נכנס למינוס, בדיוק. זה כמו לקחת הלוואה.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

זה לא כמו לקחת הלוואה.

לירון נעים:

זאת ההלוואה הכי יקרה שיכולה להיות. אז על זה אנחנו מסתכלים ואת זה תכף שלומי יסביר. חוץ מזה, בדמי הפיגורים אנחנו מייצרים רכיב שמתנהג אחרת.

שלומי כהן:

זה לא שביטלנו את מנגנון ריבית דריבית.

היו"ר משה גפני:

מה דמי הפיגורים כשמעמידים אותו על מצב נורמלי, מה הוא קשור? זה המדינה מקבלת.

לירון נעים:

הנושה מקבל.

היו"ר משה גפני:

מי מקבל את דמי הפיגורים?

לירון נעים:

הנושה.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

הכול מדבר על הלווה. על פניו הם לא סיימו להסביר אז אני אקשיב. פשוט, בסכומים הסופיים, להפחית ב-80%, אז התוצאה הסופית נראית קיצונית.

היו"ר משה גפני:

כן, אבל אם המצב הוא כזה שזה מגיע לסכומים כאלה אדירים, בסוף הוא לא ישלם.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

למה? הוא יגיע להסדר. הוא יגיע לבית משפט. מגיעים להסדר והם חותכים את כל הסכומים האלה.

היו"ר משה גפני:

לא כל אחד מגיע לבית המשפט ומגיע להסדר אלא הוא מרים ידיים.

שלומי כהן:

ברשותכם, אני אמשיך. אני רק אחזור על החלק הזה כי הוא חשוב כדי להבין את כל המנגנון. כמו שהסברנו, החוק נחלק לשתי תקופות. התקופה הראשונה זה מיום הגשת התביעה עד מועד הפירעון. זאת ריבית הבסיס שכבר נדבר עליה.

המנגנון השני זה ממועד הפירעון, מרגע שיש חוב, על התשלום בפועל. זה בעצם המנגנון של ריבית הבסיס ועוד דמי פיגורים.

עכשיו נפרט על כל אחד מהם. להסביר מבחינת החוק למה אנחנו כאן והשינויים שעשינו. כמו שלירון אמרה, החוק החדש דיבר על שני סוגי של ריביות. האחת, ריבית צמודה והשנייה, ריבית שקלית. הריבית שיותר היתה בשימוש היא הריבית הצמודה. זה היה המצב לפני. בחוק עשינו שינוי. בעצם עשינו מעין מדרג. קבענו את הריבית השקלית כריבית ברת מחדל. בעצם, כדי להשתמש בריבית הצמודה, צריך להסביר מניעים מיוחדים לשימוש בריבית הזאת. בעצם, אנחנו רצינו לכוון לריבית שהיא ריבית שקלית. זה לגבי התקופה הראשונה.

לגבי התקופה השנייה, אנחנו מדברים פה על שני רכיבים. רכיב ראשון זה הריבית השקלית. זה הרכיב שהמטרה שלו היא לפצות את הנושה על חסרון הכיס שלו. הרכיב השני, דמי הפיגורים, זה רכיב שנועד לתמרץ. כדי לחדד, כשדיברנו על ביטול המנגנון ריבית דריבית, הביטול הזה חל רק על דמי הפיגורים, על הרכיב שנועד לתמרץ.

אחרי שהבנו את הדבר הזה אני אמשיך. למה אנחנו כאן בעצם? החוק מפנה לתקנות ששר האוצר צריך להתקין לאחר התייעצות עם בנק ישראל ושר המשפטים, התייעצות שכמובן, בוצעה והכול בהסכמתם. אנחנו צריכים להגיע לכאן ולאשר את המנגנונים של חישוב ריבית שקלית, חישוב ריבית צמודה ודמי הפיגורים.

משהו שמאוד חשוב להגיד. החוק נכנס לתוקף ב-1.10 ולכן יש חשיבות מאוד גדולה להגדיר את הריביות האלה כדי שנוכל ליישם את החוק בזמן.

שלומית ארליך:

אם תוכל להסביר את הוראות המעבר שנקבעו בחוק.

לירון נעים:

שלומית שואלת לגבי מועד תחילה של התקנות שלנו. תיקון לחוק פסיקה אמור להיכנס ב-1.10. יש איזו אופציה להאריך בעוד 3 חודשים אז זה יהיה או ב-1.10 או ב-1.1.

שלומית ארליך:

למה האופציה להארכה בעוד שלושה חודשים? מה היה החשש?

לירון נעים:

החשש הוא שהמערכת של רשות האכיפה והגבייה לא תהיה ערוכה לזה. יש פה היערכות מאוד משמעותית.

שלומית ארליך:

מבחינת הגבייה מתי המערכת אמורה להיות מוכנה?

קריאה:

המערכת אמורה להיות מוכנה במועד. מבחינת רשות האכיפה והגבייה, החוק העתידי יכנס לתוקף במועד ב-1.10.

שלומית ארליך:

מה שאתם מבקשים לקבוע פה בתקנות זה שהתחילה תתואם.

לירון נעים:

נכון.

שלומית ארליך:

זה בעצם רטרואקטיבי אין לזה משמעות רטרואקטיבית כי כל התחילה היא קדימה.

לירון נעים:

זה לא רטרואקטיבי בכלל.

שלומית ארליך:

היא חוזרת אחורה למועד שבו נחקק תיקון מס' 9.

לירון נעים:

מועד התחילה שלו הוא עתידי. מועד התחילה שלו הוא ב-1.10.2024 ולכן אין רטרואקטיביות. המהלך הזה הוא מהלך משלים לתיקון לחוק ולכן הוא חייב להיכנס לתוקף יחד עם החוק.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אפשר לשאול שתי שאלות על השקף הקודם, על סעיפי החוק. ריבית שקלית, מה זה אומר? ריבית קבועה בעצם?

שלומי כהן:

כן.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

גם אני רואה שבעצם אומרים שהשיעור הזה ייקבע בהתחשב בעלויות גיוס הון. כאילו אתם ממציאים פה מונח שבעצם ייקבע לצרכי החוק הזה? זאת שאלה ראשונה.

דבר שני. הכלל הופך להיות שלא פוסקים ריבית אלא מטעם מיוחד. אני רוצה לשמוע מה לדעתכם יכול להיות טעם מיוחד? טעם מיוחד במשפטים זה דברים מאוד נדירים. אנחנו בסיטואציה נדירה שבה אתם בעצם עוד יותר מגבילים את שיקול הדעת.

מה זה ריבית שקלית?

שלומי כהן:

ריבית שקלית זאת ריבית נומינאלית. בואו לרגע נסביר את ההבדל בין ריבית צמודה לריבית שקלית. ריבית צמודה זה אומר שנדרש להוסיף עליה הפרשי הצמדה. זאת ריבית צמודה. בעצם, הריבית לא ידועה מראש כי אנחנו צריכים להמתין להפרשי הצמדה שקרו בפועל.

ריבית שקלית זאת ריבית נומינאלית. אי-אפשר לקרוא לה גבוהה כי היא יכולה להשתנות אם יהיה שינוי, אבל היא ריבית שלא צמודה למדד. זה ההבדל בין שתי הריביות.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

היא מפורסמת?

שלומי כהן:

כן, בטח. המטרה שלנו היא לפרסם אותה.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אוקי, אבל זה משהו שאתם תקבעו ותפרסמו לצרכי החוק הזה. זאת לא איזו ריבית בנק ישראל או איזה אחוז שנגזר מזה. בעצם זה משהו שקצת מתנתק מהשוק.

שלומי כהן:

התקנות בעצם מנחות אותנו איך לחשב את הריבית.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

היא לא כפופה לבנק ישראל. מי שמפרסם אותה זה תקנות של שר אוצר בהתייעצות עם שר המשפטים ועם נגיד בנק ישראל ובאישור ועדת כספים של הכנסת.

שלומי כהן:

התקנות מגדירות איך אנחנו מחשבים את הריבית השקלית ואיך אנחנו מחשבים את הריבית הצמודה.

שלום דנינו (הליכוד):

מי קובע אותה?

ינון אזולאי (ש"ס):

באמת, מי קובע אותה?

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

כתוב: שר האוצר, לאחר התייעצות עם שר המשפטים - - -

ינון אזולאי (ש"ס):

אני אגיד לך מה החשש שלנו. החשש שלנו שבנק ישראל יבוא לעשות ריבית חדשה שאנחנו לא מכירים. אנחנו מאוד חוששים מהבנקים. לכן תגידו לנו שאין לנו ממה לחשוש.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אני דווקא חוששת משר האוצר כי נגיד בנק ישראל רק מתייעצים.

ינון אזולאי (ש"ס):

תגידו לנו שאין לנו ממה לחשוש.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

לא, גם יתחיל לחץ פוליטי. הרב גפני, הרי הכול באישור ועדת הכנסת, אז יתחילו פה לחצים. אתה צריך על הראש שלך לחצים של כפיית שיעור ריבית שקלית על חייבים במשק?

נעמה דוד:

נשמח לענות.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

יש עולם שלם מקצועי שקובע שיעורי ריבית בעולמות בנק ישראל.

נעמה דוד-ישראלי:

אני ממשרד האוצר.

גם היום, הריבית השקלית נקבעת בתקנות. אנחנו רק עושים שינוי במנגנון. הסמכות של שר האוצר לקבוע קיימת גם היום וגם במנגנון העתידי. זה מסתמך על נתונים מסוימים. להיפך, התקנות החדשות נועדו להתאים את זה יותר לשוק.

היו"ר משה גפני:

אנחנו לא מאפשרים בתקנות האלה לעשות ריבית שקלית אחרת.

נעמה דוד:

אם נרצה לעשות ריבית שקלית אחרת, נצטרך לבוא לכאן ולקבל אישור ועדה. זה מה שאנחנו עושים היום. אנחנו עכשיו קובעים את דרך החישוב.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אבל הן כן בונות לך את שיקול הדעת כי הם אומרים כך: השיעורים של הריבית הצמודה ייקבעו בהתחשב בעלויות גיוס ההון לפי השיעורים של דמי הפיגורים.

היו"ר משה גפני:

ואז מה הם עושים עם קול שיקול הדעת הזה?

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

הן יגיעו אליך לאישור.

היו"ר משה גפני:

הם מחליטים שהם משנים את הריבית באופן כזה או אחר ואז הם צריכים לבוא ולנמק. בסדר, בזה לא נוגעים. היית צודקת אם היינו אומרים שאנחנו נותנים להם לעשות מה שהם רוצים בקביעת הריבית.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

לא זה היה החשש שלי. החשש שלי שזה יהפוך למשהו פוליטי.

שלומי כהן:

אני חייב לדייק. בעצם התקנות מגדירות לחשב הכללי איך אנחנו מחשבים את הריבית השקלית כשהמנגנון בא לאישורכם. אנחנו מבקשים מכם לאשר את זה. לאחר מכן, אין לנו איך לשנות את המנגנון.

ינון אזולאי (ש"ס):

ממתי התחולה?

שלומי כהן:

מה-1.10.

ינון אזולאי (ש"ס):

השאלה שלי לגבי תיקים שישנם כרגע ופרסתם אותם לחמש שנים והיום התחיל התיק.

שלומי כהן:

התקנות קובעות את שיעור הריבית. זה אומר שהחל מה-1.10 שיעורי הריבית ייקבעו בהתאם למנגנון.

ינון אזולאי (ש"ס):

כולל אלה שכבר בתשלומים והם נמצאים בהסדרים?

שלומי כהן:

על כל החובות.

היו"ר משה גפני:

ואז מה אתם עושים?

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

היו"ר, חבל שבנק ישראל לא בא לפה עם הצעת חוק כזאת בקשר לבנקים. בנק ישראל תומך מאוד בהגבלת הריבית שאנשים פרטיים חייבים להם כסף, אבל לגבי הבנקים, הם עומדים על ארבע רגליים כדי להגן על ריביות מופרזות.

היו"ר משה גפני:

אורית, דקה. מה תעשו ב-1.10?

שלומי כהן:

ב-1.10 אנחנו הולכים לחשב באמצעות המנגנונים שנקבעו פה בוועדה.

היו"ר משה גפני:

ואז מה אתם עושים? אתם באים לפה.

שלומי כהן:

לא.

שלומית ארליך:

לא. הוא עונה על השאלה של חבר הכנסת אזולאי ביחס למה שקורא בעקבות הוראת המעבר. מה קורה לחייבים שכבר נמצאים בהסדר.

ענת ליברמן:

אני סגנית היועצת המשפטית ברשות האכיפה והגבייה.

לא רק נמצאים בהסדר. אני מדברת עכשיו מהפן של הוצאה לפועל, של רשות האכיפה והגבייה. בהוראת המעבר שקבועה בחוק, בעצם נקבע בדיוק מה עושים עם החובות הקיימים. כלומר, לא רק חובות שייווצרו לאחר ה-1.10 יחול עליהם החוק החדש ושיעורי הריבית ודמי הפיגורים החדשים, אלא גם על חובות שהם כבר קיימים במערכת, כלומר, שנוצרו לפני. בעצם, ב-1.10 משתנה כלל החישוב.

לצורך העניין, אם עד היום יש תיק בהוצאה לפועל שהוא כבר מתנהל בריבית פיגורים כי אותו חייב חרג מהמועד ולא שילם את החוב, אז מה-1.10 מתחיל דמי פיגורים. אז אנחנו נכנסים גם לתיקון הנוסף, מה שעכשיו דיברת, אם אותו חייב נמצא בהסדר ובעצם משלם את החוב שלו לפי צו תשלומים יהיה לו רק הריבית השקלית אבל בלי ריבית הפיגורים.

היו"ר משה גפני:

לפי מה שאת אומרת, אותו אחד שהיה לו חוב קודם והגענו עכשיו ל-1.10, הוא יצטרך לשלם יותר או פחות?

ענת ליברמן:

לא, לא. כלל החישוב משתנה.

היו"ר משה גפני:

לפחות? זה משנה מאוד בגלל שאנחנו באים לאדם שהוא נמצא בהסדר ואומרים לו לשלם יותר.

ענת ליברמן:

אבל זה לא משנה רטרואקטיבית את החישוב. אותו חוב חושב בצורה מסוימת לפי הכללים הקיימים היום עד ה-1.10 ולאחר ה-1.10 בעצם כלל החישוב משתנה.

היו"ר משה גפני:

את זה הבנתי. אני שואל מה התוצאה.

ענת ליברמן:

אם הוא ממשיך לאורך זמן לא לשלם, אז החישוב שיתווסף לאותה תוספת שתתווסף לו החל מה-1.10 תהיה יותר נמוכה בשיעורים שלה ממה שהיה לפני כן. בנוסף, אם הוא כן מתחיל לשלם, בעצם הוא ישלם את אותה ריבית שקלית, רק את אותו פיצוי על הכסף אבל לא את דמי הפיגורים, שזה אותו רכיב תמריצי.

ינון אזולאי (ש"ס):

רק לחדד. אם הוא היה בהסדר של 36 תשלומים והוא כבר שילם 18 תשלומים. מה קורה איתו ב-1.10? ה-18 חודשים הבאים מחושבים לו בצורה אחרת?

ענת ליברמן:

בדיוק. ב-18 הבאים הוא לא ישלם את דמי הפיגורים. מה שהיה היה.

ינון אזולאי (ש"ס):

בנק ישראל רצה להתייחס למה שאורית פרקש אמרה. אולי הם רוצים להביא התייחסות על הריביות בבנקים. זה נכון?

שירלי אבנר:

אני מהמחלקה המשפטית בבנק ישראל.

אני אשמח להתייחס לזה. אני תמיד אומרת שקל מאוד להיתפס לבנק - - -

היו"ר משה גפני:

לא, זה בסדר. זה יפה שבנק ישראל הולך לטובת הלקוחות האלה.

שירלי אבנר:

יש לנו חטיבה שלמה שהיא לטובת הלקוח.

היו"ר משה גפני:

לא משנה, בסופו של דבר זה מקל.

ינון אזולאי (ש"ס):

רגע. היא רוצה לדבר על הצעת חוק.

שירלי אבנר:

זאת לא הצעת חוק. יש את חוק אשראי הוגן שקובע מה הריבית המקסימלית שכל נותני האשראי יכולים לגבות.

אני חייבת לציין, בראיית רוחב זה קצת מקומם שמתייחסים רק לבנקים ולא לכל נותני האשראי. אני מציעה לכם בכנסת גם לעשות השוואה בין ריביות - - -

היו"ר משה גפני:

לא, תצטרכי לעשות פה דיון.

ינון אזולאי (ש"ס):

יותר מקומם שכשאנחנו באים לטפל בזה, אתם מונעים מאיתנו. זה מקומם. ניתן לך פה הצעות שלנו כחברי כנסת. דחיתם אותנו בהצעות החוק, לא בגלל שלא התייחסנו לנותני האשראי האחרים, אלא בגלל שאנחנו התייחסנו לבנקים. אם הייתם אומרים שנעשה את זה גם לנותני האשראי האחרים, יכול להיות שהיינו מצליחים להביא הצעת חוק טובה.

אלא מה? אתם קודם כל אומרים לא. רק בשבוע שעבר העליתי הצעה לסדר לגבי הריבית על המינוס. זה מחולק לשלושה, כל אחד יש לו את המינוס מחולק לשלושה חלקים. הוא יכול להגיד שבאחד החלקים להגיד שהוא רוצה לתת לאותו לקוח עד 19% מהמינוס. זה לא מטורף? אתם אפילו לא מתייחסים לזה. שוק אפור, מה אתם מדברים?

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אולי כדאי שתקראו גם את דוח רשות התחרות שאמרה כמה כסף הפסידו הלקוחות של משקי הבית כתוצאה מזה שלא טיפלתם - - -

היו"ר משה גפני:

אם הערת את ההערה שלך ברצינות, רק שתדעי שאנחנו, כל חברי הכנסת, אין פה קואליציה ואופוזיציה בעניין הזה. לנו יש הרגשה מאוד רעה בעניין הזה של הפיקוח על הבנקים. המציאות היא שאנשים סובלים מהבנקים סבל רב. יש אנשים שהם קשי יום מבחינה כלכלית והבנקים מרוויחים הון תועפות. זה לא שהם נמצאים במצב קשה והם גובים מכולם. הם מרוויחים הון תועפות. אתם לא מאפשרים לנו להגביל אותם.

אז עשינו איזה משהו עם ההסכם - - -

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

שילמו איזה סכום שבטל בשישים.

היו"ר משה גפני:

אנחנו בהרגשה שבנק ישראל חוטא לתפקידו בעניין הזה של השמירה על הלקוחות שמשתמשים בשירותי הבנקים.

שירלי אבנר:

אני רוצה להגיב.

שלום דנינו (הליכוד):

אדוני היו"ר, גם ההתייחסות של הבנקים ללקוחות שלהם היא התייחסות לא נכונה, לא נאותה אפילו.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אני אומרת שתדחי את זה לדיון אחר.

שלום דנינו (הליכוד):

אומרים שהלקוח הוא חשוב אבל היום לקוח לא יכול להיכנס לבנק אם הוא לא קבע איתו מראש, לפעמים אפילו שבוע.

היה מקרה לפני חודש שלקוח הגיע לבנק בלי לתאם ולא נתנו לו להיכנס. הוא היה איש מבוגר והוא נפגע פיזית.

היו"ר משה גפני:

זאת ההרגשה. ההרגשה שלנו היא כזאת.

ינון אזולאי (ש"ס):

תן לה רגע לבטא את ההרגשה שלהם.

שלומי כהן:

אולי נמשיך - - -

ינון אזולאי (ש"ס):

תן לה, היא רוצה להגיד משהו.

שירלי אבנר:

רשמתי בפני כמה דברים. כל הרגשה כזאת או אחרת קשה בעינינו כי יש לנו חטיבה שלמה - - -

ינון אזולאי (ש"ס):

שמטפלת ברגשות?

שירלי אבנר:

גם מטפלת ברגשות עם תרצו. אנחנו כן פתוחים לשיח.

ינון אזולאי (ש"ס):

אני רק אגיד לך משהו אחד שהיה עם בנק ישראל. במהלך המלחמה הבאתם - - -

שירלי אבנר:

אדוני, אני כן אשמח להשלים משפט, ברשותך.

אנחנו כן משתדלים לדבר עם כל מציע על ההצעה שלו. אני מבינה שזה לא נעשה במקרה של ההצעה שלך.

ינון אזולאי (ש"ס):

יאמר בזכותכם בהצעה שלי שלחתם לי את ראש הממשלה. שלחו את ראש הממשלה שידבר איתי.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

גם בשלי.

ינון אזולאי (ש"ס):

הוא אמר לי להוריד.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

בשלי גם שלחו גורמים מאוד בכירים לעצור את זה.

ינון אזולאי (ש"ס):

נגיד בנק ישראל לא יכול היה לדבר איתי, הוא שלח את ראש הממשלה.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

כל דבר הופך לפגיעה בעצמאות בנק ישראל וזה לא קשור בכלל.

היו"ר משה גפני:

אני מציע לא להיכנס לעניין הזה.

ינון אזולאי (ש"ס):

אבל באמת בקשה אחת. בגלל המאמץ המלחמתי שיש עכשיו, חשוב שתיקחו לתשומת לב.

היו"ר משה גפני:

את מה?

ינוו אזולאי (ש"ס):

בזמן המלחמה הגעתם עם הבנקים להבנות לגבי דחייה של המשכנתאות למפונים ולכל מיני אנשים שנמצאים במצוקה. בהתחלה לכולם ואחר-כך למפונים. יש כרגע בעיה וחשוב שתבדקו. נראה לי שהדחייה של המשכנתאות הסתיימה.

שלומי כהן:

זה הוארך.

ינוו אזולאי (ש"ס):

הוארך? בסדר.

שירלי אבנר:

חבר הכנסת, אני אשמח אם אנחנו נוכל – הדיון הספציפי - - -

ינוו אזולאי (ש"ס):

הכול בסדר. זאת ההזדמנות שלנו לדבר אתכם ועם ישראל שומע שמדברים על הדבר הזה. אנחנו מדברים לעם ישראל, לא לעצמנו. מי שמכיר אותי, אני לא צריך את הקרדיט. אם תבואו ותגידו שעשיתם, אני מוכן להוריד הצעות חוק על הבנקים אם אתם עושים את זה בלי ההצעות חוק שלי. יעידו על זה בכל הוועדות. כשהביאו בסוף תקנות, הורדתי את הצעות החוק שלי.

יש היום גם סיפור שחשוב שתיתנו את הדעת על זה. אנשים משלמים משכנתא, ממשיכים לשלם שכירות והדירה שלהם לא מוכנה כי כרגע לקבלנים יש בעיה של עובדים. לכן צריך לתת את הדעת על זה. כשהקבלן לא מצליח להגיע ליעדים ולהביא את הדירה, הוא ממשיך לשלם משכנתא וגם שכירות. ישנם גם מקרים שאנשים נמצאים בחל"ת. תנו את הדעת על זה ותראו איך אתם יכולים לעבוד עם הבנקים. יש פה בעיה אמיתית ויכולה להיות קריסה. בסופו של דבר נגיע לאותו מקום שבשבילו עכשיו אנחנו עוברים על התקנות הללו. חבל שנגיע לזה, אם אפשר למנוע.

היו"ר משה גפני:

אנחנו סיימנו את החלק הזה. אני רק רוצה שתדעי, מכיוון שאמרת את מה שאמרת. נגיד בנק ישראל הוא גם היועץ החברתי של ממשלת ישראל והוא לא רק היועץ הכלכלי. זה התווסף כאן כשהחוק הזה נחקק. מן הדין היה שפעם אחת נזכה לזה שאתם מביאים לכאן חוק. כאשר יש תקופה קשה של מלחמה, של חרום ואנשים מפונים מבתיהם, תביאו אתם הצעת חוק או שתביאו הוראה שנתתם לבנקים לדחות מועדים ולעשות דברים שהם נכונים לעשות מבחינה חברתית. אתם לא עושים את זה.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

מעט ומאוחר מידי.

שירלי אבנר:

אנחנו כן עשינו.

היו"ר משה גפני:

בסדר, מאה אחוז, את יכולה להגן על בנק ישראל עכשיו.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

לא עשיתם, לא עשיתם.

שירלי אבנר:

היינו גם מעורבים בחוק דחיית מועדים שעבר פה בכנסת. אנחנו עדיין לא המחוקק.

ינון אזולאי (ש"ס):

אבל הבעיה שאתם לא נותנים למחוקק. אתם כל פעם מרימים איזה דגל. רצינו להפסיק את הדיון הזה ואת כנראה רוצה להמשיך אותו. אתם כמה פעמים שמתם רגליים למחוקק.

היו"ר משה גפני:

תודה רבה. אנחנו ותיקים בכנסת. אם בנק ישראל היה רוצה, היה מעביר פה חקיקה. כל חברי הוועדה כאן היו מתנדבים להעביר חקיקה שאתם הייתם אומרים להעביר. אם זה היה נושא חברתי, כולם היו חתומים על החוק הזה. יש לכם את הסמכות לתת הוראות לבנקים בלי חקיקה – להאריך מועדים.

אל תעני לי. תאמיני לי, אני לא חי על הרגשות. אני חי על מציאות. ישבתי עם שר האוצר ועם המפקח על הבנקים הקודם וניסיתי להגיע לפתרונות שעלו כאן בוועדה. התשובה שקיבלתי היתה מאוד מעניינת, אני אכתוב את זה בספר, בעזרת ה'.

שלומי כהן:

אחרי שדיברנו על הרקע, אני רגע אצייר את המנגנון הקיים בקצרה. לגבי ריבית הבסיס, כפי שאתם רואים פה, הדבר שגם אתה התייחסת אליו, יו"ר הוועדה, זה התוספת של המרווח הקבוע של 6.5% מעל ריבית צמודה. לא סביר, לא הגיוני ולא משקף את הריבית בשוק. זה בדיוק מה שניסינו לעשות בתקנות החדשות, בעצם, להתאים את הריביות שאנחנו קובעים לסביבת השוק ולקיים את התכלית, גם לפצות את הנושה על חסרון הכיס שלו ומצד שני, לתמרץ. זה מה שהוביל אותנו.

עכשיו נתאר את הריביות מבחינת המצב היום. אחת לרבעון אנחנו מפרסמים את הריבית גם השקלית, גם הצמודה וגם דמי הפיגורים לפי המנגנון היום. מה שניתן לראות, זה שהיום אלה המספרים. כלומר, היום ריבית צמודה היא 2.76 וריבית שקלית היא 6.33 וריבית פיגורים 9.26 והיא ריבית צמודה. מה שצריך לראות פה שהיינו בתקופה יחסית עם ריביות נמוכות, כשהריבית הצמודה היתה לאורך כמה שנים באזור האחוז, הריבית השקלית היתה באזור 2% וריבית הפיגורים עדיין – זה הדבר הכי כואב והכי לא נכון כלכלית – היא היתה 7.5%. בעצם היא היתה 6.5% מעל הריבית הצמודה. זה משהו שהוא מאוד לא סביר וזה מה שאנחנו באים לשנות.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

זה בתנאי השוק היום הגרפים הללו?

שלומי כהן:

זה לפי המנגנון הישן.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

למה להביא גרף כל-כך לא מעודכן? אנחנו בסביבת ריבית גבוהה כבר מעל לשנה.

שלומי כהן:

לא, לא. תסתכלי, בקצה את רואה - - -

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אה, הבנתי, פשוט להסתכל על הסוף.

שלומי כהן:

נכון. הסוף זה השנה האחרונה. זה משקף כמובן את סביבת הריבית במשק אבל עדיין זה המנגנון הישן אותו אנחנו עומדים לשנות.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

מה ציר ה-X בכלל? אה, זה שנים. אבל אין את השנים על הגרף. זה גרף של 23 שנה.

שלומי כהן:

נכון.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אז למה לא שמתם את השנים? ב-2003 היתה כזאת ריבית גבוהה?

שלומי כהן:

כן.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אה, זה שהמשבר שהיה.

שלומי כהן:

זאת היתה סביבת הריבית באותה תקופה. אנחנו רואים שהחל מחמש-שבע השנים האחרונות באמת היתה ירידה בסביבת הריבית ואנחנו רואים את זה גם כאן. בשנה האחרונה רואים את העלייה. אלה הריבית שאנחנו מדברים עליהן עכשיו אבל זה המנגנון הישן ואני כבר אגיע למנגנון החדש.

בעצם, הגעתי למנגנון החדש. חשוב לנו להגיד את העקרונות שהביאו אותנו לבחירת הריביות. דבר ראשון, היינו צריכים ריבית שהיא ריבית משתנה. בסופו של דבר אנחנו מפרסמים את הריביות האלה כל רבעון ולכן המנגנון המתאים זה מנגנון של ריבית משתנה. היא צריכה להיות ריבית כללית. בסופו של דבר, המטרה שלנו זה על-ידי ריבית אחת, או כמה ריביות, שקלית צמודה, אבל לשקף את עלות הכסף של כלל המשק. זה משהו שכלכלית בלתי אפשרי אבל עדיין זה אתגר שהיינו צריכים לממש אותו. בסופו של דבר, צריך להבין שהריבית זאת ריבית שהיא לא טובה לכל סוגי החייבים ולא טובה לכל בעלי החוב, אבל היא מספיק טובה באופן גס אם אנחנו צריכים להסתכל על כל האוכלוסייה.

כמובן שהיא חייבת להיות רלוונטית. זאת ריבית שחייבת לשקף את תנאי השוק הנוכחיים. דבר נוסף, היא צריכה להיות ריבית יציבה. זה משהו שמאוד הוביל אותנו בצוות. אנחנו לא יכולים לקבל מצב של רעשים, בגלל שינויים שהם לא פרמננטיים, אנחנו נראה שינויים חדים מידי בריביות. זה משהו שמאוד הוביל בגביית הריביות. בסופו של דבר, רצינו גם מנגנון פשוט. זה משהו שמאוד חשוב לנו, מנגנון שהוא פשוט, כולם יבינו אותו ויהיה שקוף לציבור. אלה העקרונות.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אמרת עכשיו מה הם העקרונות להגדרת ריבית שקלית. הבנתי נכון?

נעמה דוד-ישראלי:

זה לא כללים שיפרסם שר האוצר.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

הנוסחה.

שלומי כהן:

לא הכללים. זה בעצם העקרונות למנגנון שאתם תאשרו.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

עקרונות לריבית שיפרסם שר האוצר בתקנות, אחרי התייעצות עם נגיד בנק ישראל, אחרי התייעצות עם שר המשפטים שיבואו לאישור ועדת כספים?

ינון אזולאי (ש"ס):

הם כבר אחרי ההתייעצות, זאת בעצם ההסכמה.

שלומי כהן:

בדיוק.

לירון נעים:

יש פה נוסחה שמציבים בתוכה מספרים אובייקטיביים.

שלומי כהן:

בדיוק. אתם בעצם מאשרים את הנוסחה. אנחנו אחרי זה באים, לוקחים את הנוסחה, מציבים שם את המספרים הנכונים נכון להיום ומגיעים לתוצאה. כמובן אנחנו מפרסמים את זה.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

טוב, אז אני רוצה לשאול שאלה. בעצם, אתם אומרים שאתם מציבים נוסחה, ובנוסף יש לשר האוצר סמכות לפי 35.

לירון נעים:

לא, זאת הסמכות, אנחנו עכשיו מממשים.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

עכשיו אתם מממשים. עוד יותר טוב, כאן נכנסת שאלתי. ברציונל של הקביעה של הנוסחה שאתם באים להציב, אתם אומרים ריבית שמשקפת את תנאי השוק. כשאני הולכת לסעיף קטן ב' בחוק, אני קוראת אותו, כי הוא אמור לבטא את מה שאתם אומרים בשקף. הוא אמור לבטא תנאי שוק, רלוונטיות, יציבות וכדומה. אני מדברת על סעיף 35, הסמכות לקבוע את שיעורי הריבית.

אני רוצה להקריא לכם את מה שכתוב פה: "השיעורים של הריבית השקלית והריבית הצמודה ייקבעו בהתחשב בעלויות גיוס הנהוגות בקשר לעניינים הנוגעים לחוק זה. השיעורים של דמי הפיגורים ייקבעו כך שהתמריץ לתשלום החוב יגבר בהתחשב בסביבת ריבית במשק."

בכל הצניעות, אני לא חושבת שיש כאן אמירה ברורה שמתחשבים בתנאי השוק. למשל, איפה האמירה שמתחשבים בעלויות החוב של האדם שחייבים לו כסף?

לירון נעים:

ברישה.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

כתבתם פה שרוצים להקל על החייב בצורה ברורה. כלומר, שהוא צריך שיהיה לו תמריץ לשלם את הכסף. איפה כתוב פה ולי זה מאוד חסר. כל ההצגה שלכם היא מאוד חד צדדית, שלא יהיו שינויים

פרמננטיים. הבן אדם הזה שחייבים לו את הכסף פתאום סובל היום מסביבת ריבית מטורפת שקפצה עליו. פתאום יש לו בור של עוד 20,000 במשכנתא שלו שקפץ לו. יש לו ריבית חובה. זה לא מאוזן בעיניי.

אני רוצה שתהיה כאן אמירה ברורה, שידברו על עלויות ריבית חובה, עלויות של הלוואות. איפה זה כתוב? "עלויות גיוס ההון הנהוגות בקשר", תכתבו ריביות על החוב, תכתבו בעברית.

לירון נעים:

הבעיה שמועלית כאן מקבלת מענה מלא בתקנות שאנחנו מציעים כאן.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

זאת לא תשובה. ב-ב' אתם קובעים מה מסגרת השיקולים. מה שכתוב ב-ב' מגדיר את שיקול הדעת שלכם בצורה שהיא בהגדרה נוטה ולא מאוזנת. לפחות תגידו את זה. אל תעשו לי מצגת שריבית שמשקפת את תנאי השוק. זאת לא ריבית שמשקפת את תנאי השוק היום, ממש לא. לא בריבית חובה, לא בריביות בגופים חוץ בנקיים. התשובה היא לא. אז השקף לא מדויק וזה לא מה שכתוב ב-335. לפחות תגידו, אנחנו רוצים לעשות מנגנון שיקל על חייבים ושימו את זה על השולחן ותגיעו לוועדת כספים. או שתתקנו את 335. זה מה שאני הייתי נוטה לעשות. יש כאן משהו לא מאוזן אל מול מי שחייבים לו כסף.

לירון נעים:

335 כבר נחקק. אנחנו בתקנות מכוחו. התקנות מכוחו, בתקנה 3 המוצעת - - -

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אז אולי נתקן אותו?

לירון נעים:

תקנה 3 שלנו נותנת מענה מלא לדברים שנאמרו כאן.

שלומי כהן:

נכון. אני גם חושב שתראי בסוף את התוצאה במספרים, תראי שהדאגה שלך – אני יכול להראות את זה עכשיו.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

כשחייבים כסף לחשב הכללי, באיזה ריבית מחזירים אותו? אני באה מעולם התשתיות, חובות לחשב הכללי.

שלומי כהן:

זה תלוי בחוק, תלוי בהסכם.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

איזו ריבית זאת?

שלומי כהן:

החשב הכללי - - -

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

זה ריביות די טובות עד כמה שידוע לי.

שלומי כהן:

לא.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

כמה זה היום?

שלומי כהן:

זה תלוי במטרה של ההלוואה, זה תלוי בהרבה דברים. באופן עקרוני יש ריבית חשב כללי שהיא ריבית יחסית נמוכה. שוב, אי-אפשר להצביע על ריבית אחת שמשקפת את כל ההלוואות.

לגבי הדבר הזה, כן הייתי שמח להרגיע אותך. שוב, אנחנו קופצים, אבל רק שתראי את ההבדל שקיים בין הריבית השקלית לפי המנגנון הישן לבין אם היינו מיישמים את המנגנון החדש שאנחנו מציעים מ-2015. את רואה שאין שינוי משמעותי. אם הדאגה שלך עכשיו היא שאנחנו לא מיישמים את תכלית החוק, אני חושב שהגרף הזה מראה שאין שינוי מהותי.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אתה משווה מנגנון ישן לחדש, אתה לא משווה את מחיר הכסף. הכול מנותק. זה מצגות מנותקות. אני הייתי רוצה שבשקיפות תעשו טבלה. כמה כסף גייסה ישראל לאחרונה? כמה משלמים ריבית על ריבית חוב בבנק? מה אחוזי הריבית? כמה ריבית כזאת? כמה ריבית כזאת וכמה הריבית השקלית הזאת? אז אני אדע באיזה עולם אנחנו חיים. לי זה היה מאוד עוזר ברמה האישית.

שלומי כהן:

אנחנו יכולים להסביר איך הגענו לתוצאה הזאת ותביני שהתוצאה הזאת משקפת בדיוק את מה שאת מחפשת.

לירון נעים:

גברתי, התשובה לשאלתך נמצאת בתקנה 3 לתקנות המוצעות. אנחנו לא פוגעים במי שחייבים לו כסף.

ינון אזולאי (ש"ס):

אם אני מסביר את אורית, היא אומרת שבסופו של דבר אם הכסף היה מגיע לאדם שחייבים לו, הוא יכול היה להשקיע אותו, או שהוא לא היה צריך לקחת הלוואה או לא היה נכנס למינוס, פה זה לא מכסה לו את זה.

לירון נעים:

זה מכסה לו את זה. אנחנו שוב ושוב מדגישים. אנחנו מבטיחים בתקנות האלה פיצוי מלא לנושה על חסרון הכיס שנוצר לו לאורך כל שנות החוב. אני שוב אומרת, זה לא 6%. כשדיברנו על תקרה של 6%, חשוב לנו להדגיש את זה, היא קשורה לרכיב הפיגורים שהוא רכיב תמריצי.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אבל על הקרן יש ריבית שקלית. לקרן זה הריבית השקלית.

לירון נעים:

הריבית השקלית היא ריבית שמתכתבת עם הריבית שיצטרך לנושה לשלם בגין הלוואה שהוא ייקח בגלל שנוצר לו חסרון כיס. הריבית הזאת מתכתבת עם הדינמיות של הריבית במשק. תקנה 3 לתקנות המוצעות, נותנת מענה מלא.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

זה 6% ריבית קבועה.

לירון נעים:

זה לא נכון, זה לא 6% ריבית קבועה.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

כמה זה היום? כמה זה היום במספר על הקרן? בואו נבדוק את זה. כמה במספר היום זאת הריבית השקלית, לפי המנגנון החדש?

שלומי כהן:

לפי המנגנון החדש זה 6.47%.

ינון אזולאי (ש"ס):

אם הוא נכנס למינוס, על 10,000 שקלים כמה הוא מקבל? כמה הוא משלם על המינוס?

שלומי כהן:

כמו שאמרתי, אנחנו לא יכולים בריבית אחת לכסות את כל המקרים במשק. היינו צריכים למצוא מנגנון שהוא מספיק כללי שמשקף באופן מאוד גס אבל סביר - - -

ינון אזולאי (ש"ס):

כלומר, אתה אומר שהוא יגיע ל-100% אבל ל-80% יש סיכוי שאני אגיע.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אבל מה רכיב של הענישה פה? אתם אומרים לבן שחייבים לו כסף ללכת לבנק ולקחת הלוואה, תשבור את הראש, תמצא את ההלוואה בריבית הכי טובה. איפה האלמנט של הענישה פה?

שלומי כהן:

סליחה, לא הסברנו את עצמנו. ריבית הבסיס לא מדברת - - -

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

הוא גם יכול היה לקבל על זה כסף, כמו שאמר ינון. הוא יכול היה לשים את הכסף בפקדון.

לירון נעים:

אנחנו נותנים לו פיצוי מלא על זה.

שלומי כהן:

אולי אני רק אשלים. חברת הכנסת, אני אשמח להתייחס.

היו"ר משה גפני:

אני הייתי מציע שתתחילו להקריא ולהסביר ואז תענה.

שלומי כהן :

אנחנו חילקנו את זה לשתי תקופות. התקופה הראשונה זה התקופה של ריבית הבסיס, חברת הכנסת. בתקופה הזאת עדיין לא נוצר חוב. החוב נוצר רק בתקופה השנייה. בתקופה השנייה יחולו שני רכיבים. הרכיב הראשון זה הריבית השקלית שאמורה לפצות על חסרון הכיס. דמי הפיגורים אמורים לתמרץ את החייב לשלם את החוב.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי) :

כמה זמן זאת תקופת הבסיס?

שלומי כהן :

תקופת הבסיס מוגדרת עד שבעצם יש חוב חלוט. אנחנו חילקנו את זה לשניים. בעצם החוק מדבר על הימשכות ההליכים בבתי המשפט.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי) :

מה, כל עוד ההליך תלוי ועומד זה ריבית שקלית.

שלומי כהן :

בדיוק.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי) :

מהרגע שיש פסק דין ריבית פלוס פיגורים.

שלומי כהן :

בדיוק. לכן, זאת לא ריבית שחייב ישלם. כשחייב לא שילם את החוב שלו זאת הריבית השקלית שמשקפת את סביבת הריבית במשק ועוד דמי פיגורים על הפיגור עצמו, שזה נועד לתמרץ אותו לשלם את החוב בזמן כדי לא להוסיף את הריבית. הריבית השקלית זאת ריבית שחלה על כל התקופה.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי) :

וריבית פיגורים, כמה זה היום במספר לפי המנגנון שאתם מציעים?

לירון נעים :

קרוב ל-12%.

שלומי כהן :

12%. דרך אגב, זה לא שונה - - -

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי) :

זה כאילו מהרגע שיש פסק דין חלוט.

שלומי כהן :

כן.

ינון אזולאי (ש"ס) :

זה כשהוא מגיע להסדר או כשהוא לא מגיע להסדר?

שלומי כהן :

כשהוא מגיע להסדר אז לא יחולו דמי פיגורים בכלל.

ינון אזולאי (ש"ס) :

ואז כמה זה ייצא לו?

שלומי כהן :

זה יהיה 6.5%. אם הוא הגיע להסדר.

ינון אזולאי (ש"ס) :

שם הבעיה שלך, לא כשהוא לא מגיע להסדר. כשהוא לא מגיע להסדר הוא בעצם גם לא מקבל. לכן תדעי איך הוא יקבל את זה. אולי חדלות פירעון, אולי יפרסו לו ואז גם לא בטוח שהוא בכלל יקבל. הבעיה שלך כשמגיעים איתו להסדר למה הוא ישלם 6.5% ועל המינוס הוא ישלם 12% בשנה. זאת הבעיה.

לירון נעים :

ה-6.3% היום מתכתב עם הריביות שיש על הלוואות שאנשים יצטרכו לקחת.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי) :

על הלוואות אבל לא על מינוסים. את מבינה שאם זה סכומים של אלפים, הבן אדם לא בהכרח ייקח הלוואה. דווקא מי שחייבים להם הם יותר מוחלשים. בן אדם על 8,000 שקלים לא ייקח הלוואה. הוא פשוט ישקיע לתוך המינוס כי חייבים לו כסף.

לירון נעים :

הסתכלנו על ההלוואות שסוגים שונים חייבים יצטרכו לקחת. אני רק אגיד על מינוס, שמינוס הוא ההלוואה היקרה ביותר שאנשים יכולים לקחת.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי) :

אנחנו יודעים את זה אבל אנחנו יודעים שהלקוחות שוקעים לתוך זה כברירת מחדל.

שלומי כהן :

בסופו של דבר, ה-6.47% משקף בדיוק את מה שאת מדברת עליו. כמה אדם סביר היה משלם.

ינון אזולאי (ש"ס) :

אני מבין את החשש שלך מזה שמגיע להסדר. המצב של זה שלא הגיע להסדר הוא יותר חמור כי לא בטוח שאי פעם תקבל ממנו את הכסף. כשהוא מגיע להסדר הוא אומר לך שבריבית של ההלוואות הוא נותן, אבל לא בריבית של המינוס.

לירון נעים :

אני חושבת שאם נקריא, תוכלי לראות את זה משתקף בנוסח. הנוסחה משקפת בדיוק את הסוגיה הזאת.

ינון אזולאי (ש"ס) :

לא, הנוסחה והנוסח מובנים רק היא אומרת שבסופו של דבר יש בעיה עם התוצאה כי זה לא משקף. לצורך העניין, אם זה ריבית על מינוס. ריבית על הלוואה זה משקף וריבית על מינוס זה לא משקף.

אתה אומר שזה נכון, אנחנו לא מכסים את כל הריביות. במילים אחרות, אנחנו מבינים שהוא ייקח הלוואה כדי שיהיה לו זה מול זה. זה העניין.

שלומי כהן:

בסופו של דבר יש לנו מגבלות. ניסינו לאזן.

יו"ר הוועדה, להמשיך במצגת? בסדר.

אז עכשיו אנחנו נכנסים לעומק של הריביות. בעצם, איך מחשבים את ריבית הבסיס כאשר מה שהוביל אותנו בחישוב ריבית הבסיס זה רצינו להבין כמה שיותר אוכלוסייה גדולה ואיך היא מתממנת בסופו של דבר. חילקנו את זה בעצם לשני החלקים. 75%, שזה רוב האוכלוסיות במשק מתממנות מריבית במערכת הבנקאית, שכבר נגדיר אותה ו-25% זה ריבית שוק ההון.

אני רגע רוצה עכשיו להגיד מה זאת ריבית שמשקפת את ריבית שוק ההון, שהוועדה לבחינת פסיקת ריבית והצמדה סברה. בעצם, גם התקנות מגדירות את זה. זאת ריבית של השוק הסחיר, כלומר, איגרות שוק נסחרות. קבוצת דירוג היא קבוצת דירוג גבוהה, 4 הדירוגים הגבוהים ביותר. מח"מ של שנה. מח"מ זה אומר משך חיים ממוצע וממוצע לתקופה.

מה ניסינו לעשות פה? כמו שאמרתי, אנחנו ניסינו לאזן בין הרלוונטיות של הריבית לבין המהימנות שלה. לדוגמה, עשינו בחינה מאוד מעמיקה. ניסינו לשחק הרבה עם הפרמטרים האלה. ראינו שכשהוספנו קבוצת דירוג נוספת – אין ספק שקבוצת דירוג נוספת היתה נותנת לנו מידע שהוא יותר רחב ומשקף יותר אוכלוסייה, ראינו שהריבית היא לא מספיק מהימנה. ראינו שקבוצות דירוג שהן גבוהות יותר, הריבית לא מספיק מהימנה. אם לא היינו עושים ממוצע לתקופה של שנה, הממוצע של שנה מקטין את הרלוונטיות.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

לא ירדנו כבר מ-AAA? למה הכול על ה-A? אנחנו כבר לא שם לצערנו.

שלומי כהן:

את מדברת על דירוג אשראי של מדינת ישראל בחו"ל.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

נכון. איך זה משפיע? איזה דירוג אתם בוחרים פה, של חברות?

שלומי כהן:

כן.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אה, אתם כאילו מדמים לקיחת הלוואה. אבל הנושה הזה הוא ב-29AAA?

שלומי כהן:

זה רק 25% מהריבית.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

כאילו עשיתם משקולות.

שלומי כהן:

נכון.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אבל עדיין, למה לעשות 25% ממה שהוא לא רלוונטי? מאיפה אתם יודעים אם החייב הוא ב-AA והוא בכל הקשת של A?

לירון נעים:

כי בדקנו מי הם - - -

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אולי זה בכלל לא רלוונטי המשקולת הזאת.

לירון נעים:

בדקנו מי הם הנושים בהוצאה לפועל. קיבלנו נתונים לגבי אחוז הנושים שהם אנשים פרטיים ואחוז הנושים שהם תאגידים, תאגידים גדולים וכדומה.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אבל זה נתונים ממוצעים. אתם יודעים מה שווה ממוצע. איך אומרים? אם שמים את הראש שלך במקפיא ואת הרגליים בתוך מדורה, בממוצע נעים לך. לא הבנתי. כמה אחוזים הם AAA? אתם כאילו כל הזמן הולכים לקולא, את מבינה? תסלחו לי, אני חושבת שצריך לכבד אנשים שחייבים להם כסף. כמה אחוזים מהנושים במחקר שעשיתם הם בדרגת דירוג הזאת? כל האנשים שחייבים להם כסף במדינת ישראל הם בדירוג AA?

שלומי כהן:

לא. כמו שאמרתי, הפרמטרים שבחרנו פה זה פרמטרים שמאזנים בין הרלוונטיות לבין המהימנות.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

הם לא צריכים לאזן, הם צריכים להיות נכונים. השאלה האם זה נכון? לוקחים רבע מהמשקולת של הריבית ומחליטים שהנושים שחייבים להם כסף הם במצב כלכלי טוב יחסית. לכן, כשהם ייקחו ריבית בגין החוב שלהם, הם יקבלו ריבית סבירה. אני מבינה, נכון? למה? תלחלו את זה קצת. ממוצע פה זה לא נכון, זה לא הוגן. יש בן אדם מוחלש שהוא בחובות, בן אדם עם עסק קטן, הוא אחרי מילואים. חייבים לו כסף והוא לוקח הלוואה בבנק. גם ככה הוא בחובות ואתם עשיתם סקר שכולם ב-AA.

היו"ר משה גפני:

אבל אורית, בדוגמה שהבאת. חייל המילואים הזה שיש לו עסק קטן, תגידי רק שהוא חייב כסף ועכשיו לוקחים ממנו הון תועפות.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

גפני, אני רוצה לחבר אותך למה שאני מדברת. הם עשו משקלות לנוסחה. כשהם מחשבים את הנוסחה של הריבית השקלית, אז כל דבר זה רבע. רבע מהריבית הזאת הם לוקחים.

לירון נעים:

ממש לא. 25% מתייחס לתאגידים.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

כן, אז זה רבע, רבע, רבע, יש לכם משקולות.

לירון נעים:

לא, ממש לא.

שלומי כהן:

ריבית הבסיס נקבעת רבע על-ידי ריבית שוק ההון ושלושת רבעי מהמערכת הבנקאית.

היו"ר משה גפני:

האמת היא שמאוד קשה להבין את הטבלאות שלכם. אני מדבר על חייל מילואים שהעסק שלו נפגע באופן חמור. הוא לקח הלוואה. עכשיו הוא צריך לשלם ריבית פיגורים וריבית. הוא בא וצועק, תראו מה אתם הולכים לקחת ממני? מה אני אשם? רציתי לשלם, לא היה לי.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

המדינה צריכה לפצות אותו. הוא לא צריך להיות בדיון הזה. המדינה צריכה לפצות אותו. הוא לא צריך להתחיל לשלם 6.5% ריבית.

היו"ר משה גפני:

לכן אני מסכים איתכם שצריך לדאוג למי שהלווה את הכסף. צריך לדאוג לו, צריך לשלם לו וצריך לעשות הכול. אבל לא צריך להגזים בעניין הזה. יש אנשים שצריכים לשלם את הכסף והם לא אשמים.

נעמה דוד:

אותו חייל מילואים שבסוף לקח הלוואה מהבנק, הוא נמצא בתוך ה-75% והוא לא קשור לארבע קבוצות דירוג.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

חשבתי שזה המשקולות שאתם משכללים בקביעת הריבית.

שלומי כהן:

המשקולות הן רבע ריבית שהמקור שלה הוא שוק ההון ושלושת רבעי ריבית שהמקור שלה המערכת הבנקאית.

עכשיו אנחנו עוברים רק לצד אחד. אני עכשיו מסביר מה זה ריבית שוק ההון. אני רוצה לשקף לוועדה מה זאת הריבית הזאת. אני אומר לכם שהריבית של שוק ההון היא ריבית שמורכבת מארבעה פרמטרים.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אז כל הארבעה האלה מרכיבים את המשקולת של ה-75%.

לירון נעים:

של ה-25%.

שלומי כהן:

הריבית של ה-25% היא ריבית של השוק הסחיר הקונצרני עם חברות שהן מדורגות גבוה יחסית עם ארבע חברות הדירוג הגבוהות ביותר עם מח"מ לשנה. עשינו ממוצע לשנה.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אז עוד פעם, לקחתם ריבית שלוקחות חברות ולא משקי בית.

שלומי כהן :

נכון.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי) :

פה, בדיונים הקודמים, ראינו יותר מפעם אחת שאלה ריביות יותר טובות שמקבלים ממשקי בית כשהם לוקחים הלוואות וכשהם מקבלים כסף על הכסף שלהם מהפקדונות.

לירון נעים :

חלק גדול מהנושים - - -

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי) :

אתם לוקחים את החזקים יותר ואתם מכניסים את זה לריבית שצריך לשלם לנושים. נושים ממשק בית יכולים להיות קטנים.

שלומי כהן :

את צודקת לגמרי.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי) :

אז אתם עוד פעם הולכים לטובת החייבים. איך בעלי אומר? אני תמיד צודקת. זה מעצבן אותו. גם כשאני לא מבינה אני תמיד צודקת. אבל למה? למה? ריבית קונצרנית? בן אדם שחייבים לו 10,000 שקלים הוא חברה קונצרנית עם דירוג AAA? תעזור לי, מישהו, תצילו אותי, בנק ישראל.

רועי שטיין :

בחוק פסיקת ריבית והצמדה נקבעה ריבית אחת. הריבית האחת הזאת - - -

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי) :

לנושה הם לוקחים חברות קונצרניות בדירוגים AAA, כאילו הם בכלל לא משק בית.

רועי שטיין :

אם אפשר להסביר את הדבר הזה.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי) :

אני מרגישה שאני עושה לכם צרות היום.

שלומי כהן :

אם נתחיל עם הריבית שמשפיעה יותר, שזו הריבית של המערכת הבנקאית, זה יעשה לך יותר שכל, בסדר?

רועי שטיין :

שלומי, תן לי רק משפט.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי) :

אני חושבת שאתם צריכים לעשות משהו יותר מאוזן, גם אם זה 25% כי זה לא נקי. עבודה מקצועית לא נקייה בעיניי.

רועי שטיין:

רק משפט כדי לתאר יותר נכון את המצב הזה. אנחנו מתכנסים פה כדי לקבוע מנגנון לקביעת ריבית אחת שאמורה לייצג את כלל האוכלוסייה.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

כלל האוכלוסייה זה חברות קונצרניות בדירוג AAA שחייבים להן כסף? כשהן הולכות לבנק ומבקשות הלוואה הן מקבלות תנאים יותר טובים מאדם פשוט שגם נגרר למינוסים. ראינו את זה בנתונים לא בדיבורים של בנק ישראל, בדוחות של רשות התחרות. יש הבדל גדול בין משק בית למשק מסחרי, אז הם הולכים ושמים אותם פה?

מה עושים? לוקחים את הלווה ומתייחסים להכי מוחלש ולהכי מסכן ומי שחייבים לו כסף הוא הכי חזק. מה זה?

שלומי כהן:

חברת הכנסת, את צודקת.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אני צודקת. תגיד את זה עוד פעם, אני אשמח.

שלומי כהן:

את צודקת. אני רוצה בגלל זה לתאר הריבית של המערכת הבנקאית.

קריאה:

את צודקת רק ברבע.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

נכון, אני צודקת רק ברבע. אבל למה? תעשה נוסחה נכונה. למה להגיש עבודה מקצועית לא מדויקת? אני הייתי זורקת אתכם לחדר לתקן את הנוסחה.

שלומי כהן:

אבל בואי נדבר על ה-75 של המערכת הבנקאית כדי שאני אשלים את ההסבר.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אבל למה לא להגיד לי, אורית, עד הדיון הבא אנחנו טיפה נתקן. זה הרי בשוליים. התיקונים פה לא יהיו דרמטיים. אבל עדיין, למה לעשות נוסחה כזאת? זה מעצבן אותי.

לירון נעים:

אנחנו נרצה רגע להראות לגברתי את התפלגות הנושים בהוצאה לפועל כדי שאפשר יהיה לראות. בסוף זאת השאלה.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

כן, אבל זה במוצק. זה חוזר להערה הראשונה שלי.

לירון נעים:

הכול ממוצע. בסופו של דבר מישו צריך ליישם את זה.

נעמה דוד:

כמו שרועי אמר, יש פה חוק שעושה משהו מאוד גס, מיצוע מאוד רחב, כיוון שהוא קובע ריבית אחת לכל החייבים ולכל הנושים על כל הסוגים.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אז תאזנו את זה. יש שם 5 שורות? תלחלו אחת במשהו שהוא קצת יותר לטובת הנושה. זה לא יעשה שינוי גדול.

שלומי, תהיה איתי. תנסו לעשות שם משהו. אתם יודעים מה? עילת הסבירות נותרה בתוקפה, יש פה משהו לא סביר בעיניי.

ינון אזולאי (ש"ס):

תגישי בג"ץ.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

לא, אני לא אגיש בג"ץ. אתה מה אני אומרת, ינון?

זה כנראה לא מאוד משמעותי כי זה רק 25% מהרכיב של הריבית.

לירון נעים:

גברתי, מצאנו את הנתון ואני רגע אגיד אותו. אני קודם כל אגיד שגברתי צודקת ואחרי זה אגיד את הנתון. הנתון הוא כזה: אנחנו מסתכלים על מי הם הנושים בהוצאה לפועל, כי כרגע אנחנו מסתכלים מנקודת מבטו של הנושה ורוצים להבטיח לו פיצוי מלא. בהוצאה לפועל, מבחינת סכום הנשייה, 17% מהכסף של החובות בהוצאה לפועל, צריך להיות מוחזר לנושים פרטיים. זאת אומרת, אנשים שכדי לפצות את עצמם על חסרון הכיס, יצטרכו לצורך העניין לקחת הלוואה למשק בית מהבנק. הם רק 17%.

בכל זאת, אנחנו קבענו משקלות של 25% - - -

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

17% בכסף של החובות. כמה הם במספרים? בדקת את זה בהיקף החובות.

לירון נעים:

כי מעניין אותי הכסף.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

לא. אותי מעניין המספר של האנשים.

לירון נעים:

זה חסרון הכיס שעליו - - -

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

היא לקחה את כל החובות שרצות בהוצאה לפועל ואמרה: בואו נבדוק בהיקף החובות כמה זה 17% בכסף. אבל יכול להיות שזה 80% מהאנשים.

לירון נעים:

כדי להשוות תפוחים לתפוחים.

נעמה דוד-ישראל:

אבל בסופו של דבר בחרנו ש-75% יהיה דווקא למשקי הבית הפרטיים ולמערכת הבנקאית ולא לגופים הגדולים. דווקא אנחנו עשינו - -

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

כמה באחוזים משקי בית חייבים להם כסף? במספרים לא בהיקף חוב. מהחייבים ומהנושים, כמה הם באחוזים. אל תבואו אלי באחוזי כסף של החוב. זה ברור שחייבים יותר כסף בסכסוכים מסחריים.

לירון נעים:

מה זה משנה - -

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

כי אנחנו רוצים לדעת מה אנחנו עושים באנשים האלה.

לירון נעים:

אנחנו צריכים להשוות תפוחים לתפוחים.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

האנשים שאנחנו נוגעים בהם, מה ההשפעה עליהם? את רואה את זה קר, בלהחזיר את הכסף לאוצר המדינה, אם אני לא טועה.

לירון נעים:

שום דבר פה לא מגיע לאוצר המדינה.

נעמה דוד-ישראל:

יש 78% באנשים ולא בסכומי כסף שהם זוכים של משקי בית פרטיים ולא עסקים. זה מאוד דומה למשקלות שעשינו, 75%-25%.

היו"ר משה גפני:

תודה רבה. אנחנו סיימנו את הדיון. תוך שלוש דקות אנחנו צריכים לסיים את הישיבה. אני אומר את האמת. אני חושב שיש צדק במה שאתם אומרים כאן. אני חולק על חברתי - - -

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אני לא יודעת אם אנחנו חלוקים. אנחנו לא חלוקים, אני מסכימה עם העיקרון השאלה האיזון בתוכו.

היו"ר משה גפני:

צריך למצוא את דרך האיזון בין המקרים.

דיברתי עם היועצת המשפטית. צריך לנסח את זה - - -

אלי דלל (הליכוד):

הנוסח צריך להיות יותר ברור.

היו"ר משה גפני:

בדיוק, נכון.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

שלומית, אני מבקשת שתסתכלי על 35 מבחינת השיקולים.

היו"ר משה גפני:

אז נביא את הנוסח שאתם תסכימו עליו שצריך להקריא אותו כאן. בעזרת ה', אני אשתדל לעשות את זה כמה שיותר מהר.

שלומי כהן:

שבוע הבא.

היו"ר משה גפני:

שבוע הבא הייתם צריכים להגיד לעצמכם אחרי שהחוק עבר.

שלומי כהן:

יש חשיבות להעביר.

היו"ר משה גפני:

הקדמתי ואמרתי שאני מסכים, אני רוצה להעביר את זה. יש עניין לעשות את זה ונעשה את זה כמה שיותר מהר. אין לי עניין להשאיר את זה פה ושזה לא יאושר. יש פה אילוצים רבים, שחלקם נובעים גם ממשרד האוצר שאתה נמנה על שורותיו. מגיעים לפה דברים ברגע האחרון ומחכים במשרד האוצר חודשים ארוכים. נשתדל לעשות את זה כמה שיותר מהר.

שלומי כהן:

יו"ר הוועדה, זה הגיע בפברואר. ניסינו לעשות הכול. החוק הזה מאוד חשוב.

ינון אזולאי (ש"ס):

הוא דיבר בכלליות.

שלומי כהן:

אם זה בכלליות, זה נכון. בפברואר זה היה אצלכם.

היו"ר משה גפני:

אני מבקש לנסח את זה טוב יותר.

נעמה דוד-ישראלי:

אנחנו ננסח את זה כמה שיותר מהר. השאלה אם נצליח. יש סיכוי בכנס הזה?

ינון אזולאי (ש"ס):

היא היתה עדינה כדי לקבל תשובה חיובית. אתה אומר שזה חייב להיות ואנחנו נגיד שזה לא חייב. היא למדה איך צריך לעשות פה.

היו"ר משה גפני:

אנחנו לא מנהלים דיאלוג מתי זה יהיה. אמרתי ואני חוזר ואומר שיש לי עניין לאשר את זה. אני חושב שזה נכון. אתם צריכים להשתדל, יחד עם היועצת המשפטית של הוועדה, שיהיה ניסוח מסודר וטוב ונורמלי ואז יהיה קל יותר גם בהקראה וגם בהצבעה. זאת תמונת המצב.

את שואלת אם זה בשבוע הבא או שבוע אחרי, אנחנו לא מנהלים דיאלוג על הדבר הזה.

נעמה דוד-ישראלי:

אני שואלת בגלל הדד ליין של אוקטובר.

היו"ר משה גפני:

בסדר, אמרתם את זה, לא צריך להגיד את זה עשר פעמים.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

כמה שנים אתם עובדים על התיקון הזה?

נעמה דוד-ישראלי:

מ-2018.

היו"ר משה גפני:

אני גם לא מבין בדיוק. הרי את החוק העבירו לוועדת החוקה ואת האישור של התקנות העבירו לוועדת הכספים. ככה זה בחוק.

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אז החוק עצמו גם צריך להיות אצלך.

היו"ר משה גפני:

כן, אני לא יודע למה זה עבר אז לוועדת חוקה.

תודה רבה, אני מודה לכם, הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 11:00.

נכחו:**מוזמנים:**

- לירון נעים
- עו"ד מח' יעוץ וחקיקה, משרד המשפטים
- שירלי אבנר
- עו"ד לשכה משפטית, בנק ישראל
- ענת ליברמן
- יועמ"ש רשות האכיפה והגביה, משרד המשפטים
- בועז סטמבלר
- סמנכ"ל איגוד חברות הביטוח, מלכ"ר
- ירון אליאס
- יועץ משפטי, איגוד חברות הביטוח

רשימת הנוכחים על תואריהם מבוססת על המידע שהוזן במערכת המוזמנים הממוחשבת. ייתכנו אי-דיוקים והשמטות.